

OHJAUSALAN AMMATILAISILLE SUUNNATUN ESISELVITYKSEN RAPORTTI

Tarinoista voimaa – verkkopalvelu vammaisen opiskelijan työelämään siirtymisen tukena

Anna Alftan ja Liisa Rentola

HAMK Ammatillinen opettajakorkeakoulu

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

SISÄLLYS

Johdanto	1
Vastaajien taustatiedot.....	3
Toiveet verkkopalvelulle.....	4
Tuen tarpeen tunnistamis- ja ohjausosaaminen.....	5
Yhteenveto	10

LIITTEET

Liite 1. Kysely

Liite 2. Saatekirje

JOHDANTO

Tarinoista voimaa – verkkopalvelu vammaisen opiskelijan työelämään siirtymisen tukena - hankkeen avulla selvitetään korkeakouluopiskeluaikaiseen uraohjaukseen ja työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä. Syksyllä 2016 aloitettua hanketta koordinoi Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämispalvelut HY+ Oy ja hankkeen osatoteuttajina toimivat Hämeen ammatti-korkeakoulun Ammatillinen opettajakorkeakoulu, Invalidiliitto ry ja Kynnys ry. Hankkeen rahoittajana toimii Euroopan sosiaalirahasto ja kansallisella tasolla hanketta hallinnoi Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Hankkeen tavoitteena on parantaa vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien korkeakouluopiskelijoiden mahdollisuuksia siirtyä työelämään. Hankkeessa kehitettävän verkkopalvelun avulla pyritään vahvistamaan opiskelijoiden minäkuvaa ja tukemaan heidän opiskelunaikaista uraohjausta. Tavoitteena on siis luoda vammaisten työllistymistä tukevan tiedon uusi esitystapa ja uudenlainen verkkopalvelu, joka voimaannuttaa vammaisia opiskelijoita hankkeessa tuotettujen vertaistarinoiden ja työhön siirtymisen avainkohtiin tuotetun helposti ymmärrettävän asiantiedon avulla.

Tavoitteena on myös avata ja nostaa esiin vammaisten korkeakouluopiskelijoiden työllistymiseen vaikuttavia seikkoja ja avainkohtia opiskelijoiden, ohjaajien ja työelämän kannalta ja laaja-alaisesti ohjausvalmennuksessa käytettävää tietoa vammaisten työllistymismahdollisuuksista sekä kehittää voimauttavaa vammaisten opiskelijoiden ohjausvalmennusta ja valmentaa ohjausalan ammattilaisia. Samalla pyritään parantamaan vammaisjärjestöjen työllistämispalvelujen toimintaa ja korkeakoulujen opinto-ohjausta luomalla verkkopalvelu, jota voidaan hyödyntää riippumatta siitä, millainen vamma asiakkaalla tai opiskelijalla on. Tavoitteena on rakentaa verkosto ja toimintamalli, jonka avulla vammaisjärjestöt voivat täydentää syntyvää palvelua hankkeen päätyttyä ja kehittää keskinäistä yhteistyötään asiakaspalvelun ja viestinnän alueilla. Hankkeen yleisenä tavoitteena on osallistaa alan toimijoita ja kohderyhmiä sekä saada niiden asia- ja kokemustietämys ja tiedontarve monipuolisesti hankkeen käyttöön.

Työllistymiseen ja omaan osaamiseen liittyvät kysymykset askarruttavat varmasti kaikkia korkeakouluopiskelijoita opintojen eri vaiheissa. Vammaisen tai erityistä tukea tarvitsevan

korkeakouluopiskelijan kohdalla uraohjaukseen voi kuitenkin liittyä erityiskysymyksiä, joihin vastauksia ei ohjaajallakaan ole valmiina. Tällaiset kysymykset voivat liittyä esimerkiksi vamman tai erityisen tuen tarpeen mukanaan tuomiin rajoitteisiin tai esteisiin eri ammateissa ja työtehtävissä. Opiskelijaa saattaa myös mietityttää toimeentuloon ja mahdollisiin tukimuotoihin liittyvät kysymykset.

Vammaisen tai erityistä tukea tarvitsevan korkeakouluopiskelijan kohtaaminen ja ohjauksessa tarvittavien asiatietojen moninaisuus asettaa myös ohjausalan ammattilaisille omat haasteensa. Ajantasaista tietoa tarvitaan erilaisiin vammoihin ja tuen tarpeisiin liittyen ohjausprosessin kaikissa vaiheissa. Sähköisessä muodossa olevaa tietoa on kyllä tarjolla, mutta se on hajaantuneena useille eri sivustoille ja tietolähteisiin.

Verkkopalvelun konseptoinnin ja sisällön suunnittelun lähtökohtia selvitettiin kevään 2017 aikana kahdella esiselvityksellä. Kynnys ry kartoitti omassa selvityksessään vammaisten korkeakouluopiskelijoiden ja valmistuneiden ajatuksia työllistymisestä, siihen vaikuttavista tekijöistä ja työllistymisen haasteista. HAMK Ammatillinen opettajakorkeakoulu keskittyi puolestaan kartoittamaan korkeakoulujen opinto-ohjaajien, uraohjaajien ja ohjaustyötä tekevien ajatuksia ja näkemyksiä vammaisen korkeakouluopiskelijan ohjauksen tarpeista ja haasteista, omasta ohjausosaamisensa tasosta sekä verkkopalvelulle asetetuista odotuksista.

HAMK Ammatillisen opettajakorkeakoulun esiselvitys tehtiin huhti-toukokuun 2017 aikana verkkokyselynä Webropol-ohjelmalla (Liite 1). Tähän tekniseen tiedonkeruumenetelmään päädyttiin mahdollisimman suuren tavoitettavuuden saavuttamiseksi. Ensimmäinen kyselykierros toteutettiin huhtikuun aikana lähettämällä kyselyn saateteksti (Liite 2) ja linkki kyselyyn sähköpostitse vastaanottajille. Vastaajamäärän lisäämiseksi kyselystä muistutettiin uudella sähköposti-viestillä vielä toukokuun aikana.

Kysely osoitettiin kaikille opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa toimiville yliopistoille ja ammattikorkeakouluille mukaan lukien ruotsinkieliset korkeakoulut. Yhteystiedot kyselyä varten kerättiin korkeakoulujen ulkoisilta kotisivuilta. Jos kotisivuilta ei löytynyt ohjauspalveluiden yhteystietoja, hyödynnettiin tällöin opettajakorkeakoulun hanketoimijoiden jo olemassa olevia verkostoja.

VASTAAJIEN TAUSTATIEDOT

Verkkokyselyn avulla saavutettiin 56 vastaajaa, joista naisia oli 48 (85,7%) ja miehiä 8 (14,3%). Vastaajien ikä (Taulukko 1) vaihteli 20 - 29 -vuotiaista yli 60-vuotiaisiin. Suurimmat ikäryhmät vastaajista muodostuivat 40 - 59 -vuotiaista (yli 65%).

Taulukko 1. Vastaajien ikäjakauma

	N	Prosentti
20 - 29 vuotta	3	5,36%
30 - 39 vuotta	13	23,21%
40 - 49 vuotta	16	28,57%
50 - 59 vuotta	21	37,5%
60 ->	3	5,36%

Vastaajista 59% työskenteli ammattikorkeakoulussa ja 41% yliopistoissa. Maantieteellisesti kysely tavoitti eniten vastaajia Pirkanmaan, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen maakunnista.

Kyselyn taustatiedoissa selvitettiin myös vastaajien koulutustaustaa. Opinto-ohjaajan koulutus oli vastaajista 21:lla (37,5%) ja muuta ohjausalan koulutusta noin kolmasosalla vastaajista. Vammaisuuteen tai erityisen tuen tarpeeseen liittyvää koulutusta oli vain noin neljäsosalla vastaajista. Tyypillisiä koulutuksia olivat esimerkiksi psykologin tutkinto ja ammatillisen erityisopettajan koulutus. Vammaisuuteen tai erityisen tuen tarpeeseen liittyvä työkokemus vaihteli muutamasta vuodesta yli 30 vuoteen, ollen keskimäärin 10 vuotta.

TOIVEET VERKKOPALVELULLE

Ohjausalan ammattilaisille suunnatussa kyselyssä selvitettiin vammaisuuteen tai erityiseen tukeen liittyvien verkkopalveluiden käyttöastetta ja ohjaajien käyttämiä palveluita. Vastaajista alle puolet (48,2%) ilmoitti käyttävänsä ohjauksen apuna sähköisiä palveluita. Käytetyimpiä palveluita olivat Esok.fi-, Mielenterveystalo.fi- ja Oppimisvaikeus.fi-sivustot. Myös töissä.fi- ja TE-palveluiden sivustoja hyödynnettiin jonkin verran. Eri järjestöjen ja yhdistysten sivustoista käytetyimmiksi nousivat Nyyti ry ja Erilaisten oppijoiden liitto.

Verkkopalvelulle asetettiin niin käytettävyyteen, asennekasvatukseen kuin sisältöönkin liittyviä toiveita. Palvelun tulee vastaajien mielestä olla selkeä ja helppokäyttöinen sekä käyttäjäänsä opastava. Sen tulisi olla myös helposti löydettävissä. Palvelu tulisi vastaajien mielestä rakentaa esteettömäksi ja monikanavaiseksi esimerkiksi kuvien ja äänen muodossa. Teknisesti palvelun toivottiin toimivan erilaisissa mobiililaitteissa tietokoneiden lisäksi.

Palvelusta toivottiin löytyvän omat osiot opiskelijoille ja ohjaajille. Sen toivottiin olevan opiskelijoita yhdistävä ja kaikille suunnattu palvelu, jossa uratarinoiden ja työelämän esimerkkien avulla käyttäjien asenteet työllistymistä kohtaan laajenisivat. Mahdollisuus vertaistukeen nähtiin myös tärkeäksi osaksi palvelua.

Sisällöllisesti palvelun toivottiin olevan kaksikielinen, vuorovaikutteinen ja henkilökohtaista ohjausta tai konsultaatiopalveluja tarjoava. Siitä toivottiin myös löytyvän chat- tai puhelinpalveluominaisuus. Sisällön tulee olla vastaajien mielestä nopeasti päivittyvä, ajantasainen ja tietosisällöltään kattava. Lisäksi useissa vastauksissa toivottiin verkkopalvelusta löytyvän myös työpaikkailmoitus-osio.

TUEN TARPEEN TUNNISTAMIS- JA OHJAUSOSAAMINEN

Kyselyllä selvitettiin myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opinto- ja uraohjauksesta vastuussa olevien henkilöiden käsityksiä omasta osaamisestaan vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tuen tarpeen tunnistamisessa ja opiskelijoiden ohjaamisessa. Vastaajien tuli myös arvioida omia tietojaan työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä. Lisäksi tiedusteltiin, millaisia tietoja ja taitoja vastaajat tarvitsisivat lisää tuen tarpeen tunnistamiseen ja opiskelijoiden ohjaamiseen sekä työllistymiseen.

Vastaajista 43% katsoi, että heidän osaaminen erityisen tuen tarpeen tunnistamisessa on hyvän tai kiitettävän tasoista. Vastaavasti yli puolet eli 57% arvioi omat taitonsa korkeintaan tyydyttäväksi (Taulukko 2).

Taulukko 2. Tuen tarpeen tunnistamisosaaminen

	N	Prosentti
Kiitettävä	8	14,29%
Hyvä	16	28,57%
Tyydyttävä	25	44,64%
Välttävä	7	12,5%
En osaa sanoa	0	0%

Kysyttäessä, millaisia tietoja ja taitoja ohjaushenkilöstö tarvitsisi tunnistamiseen lisää, vastaukset hajoavat suuresti. Useimmat vastaajat toivovat ylipäättään lisää koulutusta vammaisten tai erityisen tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden tunnistamiseen. Lisää tietoa halutaan esimerkiksi mielenterveyden häiriöistä, Aspergerista ja neuropsykologisista ongelmista. Tunnistamisen lisäksi lisää koulutusta kaivataan myös erilaisista tukimuodoista, opiskelijan kohtaamisesta tai vammaisten työhönsijoittumisesta.

Opinto- ja uraohjauksesta vastuussa olevien henkilöiden käsitys omasta opiskelijoiden ohjaamisosaamisesta oli keskimäärin parempi kuin erityisen tuen tarpeen tunnistamisessa. Puolet vastaajista koki, että heidän ohjaustaitonsa on vähintään hyvän tai kiitettävän tasoista. Kuitenkin suurin osa eli noin 43% arvioi, että heidän osaamisensa vammaisten opiskelijoiden ohjaamisessa on tyydyttävän tasoista. Kolme vastaajaa (5,4%) arvioi, että heidän taitonsa tällaisten opiskelijoiden ohjauksessa on välttävää (Taulukko 3, sivu 6).

Taulukko 3. Ohjausosaaminen

	N	Prosentti
Kiitettävä	6	10,71%
Hyvä	22	39,28%
Tyydyttävä	24	42,86%
Välttävä	3	5,36%
En osaa sanoa	1	1,79%

Kysyttäessä, millaisia tietoja ja taitoja ohjaushenkilöstö toivoisi lisää erityisryhmien ohjaamiseen, korostettiin vastauksissa yleensä ohjaukseen liittyviä koulutustarpeita. Yksittäisissä vastauksissa toivottiin lisää tietoa opiskelijoista, joilla on esimerkiksi lukivaikeus, psyykkinen vaikeus kuten paniikkioire tai fyysinen vamma. Eräs vastaaja toivoi perusasioita syvemmälle menevää tietoa, millaista on yliopisto-opiskelu oppimisvaikeuden kanssa. Lisäksi toivottiin tietoa käytettävissä olevista ohjausmenetelmistä ja erityisistä opiskelijajärjestelyistä. Koulutusta kaivataan lisää myös opiskelijoiden kohtaamiseen eli kuinka toimia tai puhua opiskelijan kanssa ongelmien ilmetessä.

Kaikkein vähiten tietoa korkeakoulujen ohjaushenkilöstöllä näyttää selvityksen perusteella olevan vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä. Ainoastaan yksi vastanneista koki tietonsa olevan kiitettävän tasoista ja lähes 80% arvioi, että osaaminen on korkeintaan tyydyttävää. Seitsemän vastaajaa ei osannut sanoa, millaiset tiedot hänellä on erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä (Taulukko 4).

Taulukko 4. Työllistymiseen vaikuttavat tekijät

	N	Prosentti
Kiitettävä	1	1,79%
Hyvä	4	7,14%
Tyydyttävä	24	42,86%
Välttävä	20	35,71%
En osaa sanoa	7	12,5%

Kysyttäessä, millaista tietoa ohjaushenkilöstö tarvitsisi opiskelijoiden työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä, monia vastaajia kiinnosti tilastotiedot vammaisten työhön sijoittumisesta ja toisaalta se, millaisia erityisjärjestelyjä työpaikalla tarvitaan. Lisäksi

vastaajat halusivat tietää, mitkä tekijät vammaiset itse kokevat suurimmiksi esteiksi työllistymiselle. Myös valinta- ja opiskeluaikainen uraohjaus kiinnosti vastaajia. Samoin tieto harjoittelupaikoista ja yleensä työnantajan näkemys vammaisen työllistymisessä nousivat vastauksissa esille. Tämänkin kysymyksen, kuten tunnistamisosaaamisen ja ohjausosaamisen kohdalla, toivottiin yleensä lisää koulutusta vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevia koskevasta aihealueesta.

Kyselyllä selvitettiin myös, millaisista vammoista tai erityisen tuen tarpeista ohjaushenkilöstö kaipaisi lisää tietoa opinto- ja uraohjauksen tueksi. Vastaajille annettiin valmis luettelo erilaisista vammoista ja erityisen tuen tarpeista. Vastaajat (n= 53) valitsivat vaihtoehdoista keskimäärin neljä erilaista vammaryhmää tai erityisen tuen tarvetta, joista he toivoivat saavansa lisää tietoa. Eniten tietoa kaivattiin psyykkisistä vaikeuksista kuten jännitys tai masennus. Seuraavaksi eniten tietoa toivottiin hahmottamisen, tarkkaavaisuuden ja keskittymisen vaikeudesta, Asperger-oireyhtymästä ja kielellisistä vaikeuksista kuten lukivaikeus tai dysfasia. Vähemmän tietoa kaivattiin fyysisistä pitkäaikaissairauksista, tuki- ja liikuntavammoista ja kuulo- ja näkövammoista (Taulukko 5).

Taulukko 5. Tiedon tarve vammoista ja erityisen tuen tarpeista

	N	Prosentti
Hahmottamisen, tarkkaavaisuuden ja keskittymisen vaikeudet	39	73,58%
Kielelliset vaikeudet (esim. lukivaikeus, dysfasia)	33	62,26%
Psyykkiset vaikeudet (esim. jännitys, masennus)	43	81,13%
Fyysiset pitkäaikaissairaudet (esim. diabetes, epilepsia, MS-tauti)	19	35,85%
Asperger-oireyhtymä	34	64,15%
Tuki- ja liikuntaelinten vammat	15	28,3%
Kuulovamma	21	39,62%
Näkövamma	22	41,51%
Muusta, mistä	3	5,66%

Opinto- ja uraohjauksesta vastuussa olevilta henkilöiltä kysyttiin myös sitä, millaisia ohjausmenetelmiä he käyttävät korkeakouluopiskelijoiden opinto- ja uraohjauksessa. Kysymyksen yhteydessä oli valmis taulukko eri vaihtoehdoista. Yleisimmät ohjausmuodot ovat yksilöohjaus ja pienryhmäohjaus. Kaikki vastaajat käyttävät yksilöohjausta ja yli 70%

vastaajista myös pienryhmäohjausta. Noin puolet käyttää lisäksi vertaisryhmäohjausta ja tai verkko-ohjausta. Vastauksista näkyy, että monet ohjaajat käyttävät useampia ohjaustapoja yhtäaikaaisesti. Neljä ohjaajaa (7%) ilmoitti käyttävänsä myös muita kuin listassa ilmoitettuja ohjaustapoja. Näistä mainittiin esimerkiksi tutoropettajien yksilö- ja ryhmäohjaus ja pop-up-tapaamiset.

Suurimmalla osalla (61%) kyselyyn vastanneista ohjaajista on käytössä vammaisia ja erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita koskeva oppilaitoksen oma ohjeistus. Lisäksi kuusi vastaajaa ilmoitti, että oppilaitoksella on kyllä ohjeistus, mutta he eivät ole sitä hyödyntäneet. Lähes joka kolmannen vastaajan oppilaitoksella ei vammaisia tai erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita koskevaa ohjeistusta ole olemassa.

Vastaukset kysymykseen, millaisia haasteita opiskelijan vammaisuus tai erityisen tuen tarve asettaa opinto- ja uraohjaukselle, voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen. Haasteita koetaan olevan ohjaajien omiin tietoihin, taitoihin ja resursseihin liittyvissä asioissa, opiskelijoiden omaan aktiivisuuteen liittyvissä asioissa ja ohjauksen vastuun jakautumisessa. Vastaajat kokevat ylivoimaisesti haasteellisimmaksi ajan ja resurssien puutteen. He kokevat, että vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien ohjaaminen edellyttää usein pitkäaikaista ja säännönmukaista työskentelyä opiskelijan kanssa, eikä aika yksinkertaisesti riitä tällaiseen ohjaukseen. Eräskin vastaaja tuo esille monta ohjaukseen liittyvää haastetta, kun hän toteaa: ”... meillä on aikaa koko ajan vähemmän talouden kiristyessä. Kaikesta ei voi tietää. Välillä ihmettelen, pitäisikö riviopettajan tai koulutuspäällikön tietää ja osata. Opiskelijoiden ongelman kirjo on niin valtava.”

Resurssien puutteen lisäksi monet ohjaajat kokevat, ettei heillä ole riittävästi taitoa tunnistaa erityisen tuen tarvetta varsinkaan silloin, jos vamma ei näy päälle päin. Tällöin on vaikea tietää, mitä opiskelijalta voi vaatia tai mihin opiskelija pystyy. Haasteeksi koettiin myös se, ettei tunneta riittävästi opiskelijalle tarjolla olevia tukikeinoja, erityisjärjestelyitä tai palveluita.

Vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien opinto- ja uraohjauksen vaikeutta vastaajien mielestä lisää se, etteivät opiskelijat aina kerro tuen tarpeestaan. Toisaalta vastaajat kokevat, että opiskelijat eivät itse ota vastuuta riittävästi opiskelusta tai eivät noudata yhdessä

sovittuja menettelytapoja. Myös opiskelijoiden huono sitoutuminen varattuihin ohjausaikoihin tai psyykkisissä ongelmissa asiantuntijan vastaanotolle meneminen on ollut ongelmallista. Haasteeksi koetaan myös rajanveto ohjaushenkilöstön ja opiskelijan vastuun jakautumisessa. Osa vastaajista pohti, tulisiko opiskelijan ottaa enemmän vastuuta omista opinnoistaan vai pitäisikö ohjaajan olla aktiivinen tuen tarpeen tunnistamisessa ja tukikeinojen tarjoamisessa.

Opinto- ja uraohjauksen haasteiden yhteydessä tuotiin myös esille ratkaisuehdotuksia ohjauksen parantamiseksi. Korkeakoulun monialaisen verkoston ja koko kouluyhteisön mukanaolo nähdään tärkeänä ratkaisuna. Myös asioiden varhaista puheeksi ottamista ja uraohjauksen aloittamista heti opintojen alussa pidetään hyvinä keinoina. Oikean ja sopivan harjoittelupaikan löytäminen edistää opiskelijan työllistymistä. Myös ohjaajien ja opiskelijoiden myönteisellä asenteella vammaisuutta kohtaan edistetään opiskelijan työllistymistä.

Vammaisen opiskelijan ohjaamiseen liittyviä täydennyskoulutustarpeita kysyttäessä vastaukset olivat hyvin samansuuntaisia kuin aikaisemmissa kysymyksissä. Monet vastaajat kaipaavat ylipäättään koulutusta vammaisuuteen ja erityisen tuen tarpeeseen liittyvissä asioissa, kuten tuen tarpeen tunnistaminen ja ohjausosaaminen. Suuri osa vastaajista haluaa lisäkoulutusta erityisesti ohjauksen tukikeinoista ja ohjausmenetelmistä sekä apua ohjauksen ongelmien ratkaisuun. Muutamassa vastauksessa toivotaan työelämän edustajan näkemystä vammaisten työssä olosta, uramahdollisuuksista ja yhteiskunnan tarjoamista tukipalveluista.

Muutamit vastaajat toivovat tilaisuuksia, joissa he voisivat tavata muita samaa työtä tekeviä ja jakaa kokemuksia vammaisten ohjaamisesta. Myös mielenterveyden ongelmien, erilaisten oppimisvaikeuksien ja näkö- ja kuulovammaisten kohdalla kaivataan lisätietoa opiskelijan kohtaamiseen ja opiskelijan auttamiseen. Eräässä vastauksessa toivottiin lisää tietoa vammaisten oikeuksista ja velvollisuuksista sekä oppilaitoksen velvollisuuksista vammaista opiskelijaa kohtaan.

YHTEENVETO

Vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien työelämään siirtymistä tukevan verkkopalvelun tarpeellisuus tuli selvästi esille ohjausalan ammattilaisille suunnatun kyselyn perusteella. Kysely lähetettiin kaikille opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa oleville korkeakouluille mahdollisimman suuren vastaajamäärän saavuttamiseksi. Kysely herätti vastaajissa mielenkiintoa ja hanke koettiin merkitykselliseksi ja tärkeäksi. Osa kyselyn vastaajista otti yhteyttä myös henkilökohtaisesti sähköpostilla antaakseen palautetta hankkeen ajankohtaisuudesta.

Kyselyn teknisessä toteutuksessa haasteelliseksi osuudeksi muodostui itse vastaajien tavoittaminen. Kyselyn tekijöillä ei ollut käytössään valmiita yhteystietolistoja eri korkeakoulujen ohjaushenkilöistä, vaan yhteystiedot kerättiin korkeakoulujen ulkoisilta kotisivuilta. Korkeakoulujen kotisivujen ohjaukseen ja uraohjaukseen liittyvän informaation määrässä ja saavutettavuudessa ilmeni suuria eroja. Osalla korkeakouluja ohjaukseen liittyvät tiedot olivat helposti löydettävissä ja ohjaushenkilöstön yhteystiedot löytyivät koulutusaloittain. Osalla korkeakouluista ohjauksesta ei ollut minkäänlaista mainintaa ulkoisilla sivuilla.

Korkeakoulujen ulkoisten kotisivujen ohjaukseen liittyvien tietojen suuri vaihtelu antaa aihetta pohtia tiedon saavutettavuutta myös laajemmin. Voidaan kysyä, miten opiskelija löytää esimerkiksi korkeakouluopintoja suunnitellessaan tarvittavan tiedon koulutuksen esteettömyydestä tai ohjauksen järjestämisestä. Tai keneen korkeakouluopiskelija ottaa yhteyttä halutessaan keskustella opinnoistaan? Toivottavaa on, että tarvittavat tiedot löytyvät ainakin koulutusorganisaatioiden sisäisiltä sivuilta.

Kyselyn perusteella tulevan verkkopalvelun tulee olla selkeä, helposti saavutettava ja helppokäyttöinen, ja sen tulisi palvella koulutusorganisaation ja työelämän kaikkia osapuolia. Palvelusta toivotaan löytyvän monipuolisesti tietoa vammaisuudesta, erilaisista tukipalveluista ja vammaisten työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä. Verkkopalvelun sisältöön liittyvät toiveet tulivat esille vastauksissa, jossa ohjaushenkilöstö arvioi omaa osaamistaan vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tuen tarpeen

tunnistamisessa, ohjaamisessa ja tietotasoaan vammaisten työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä.

Vastauksista kävi ilmi, että korkeakoulujen opinto- ja uraohjauksesta vastaavista henkilöistä noin puolilla on vähintään hyvät tiedot ja taidot vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tuen tarpeen tunnistamisessa ja tällaisen ryhmän ohjaamisessa. Samoilla henkilöillä on vastaavasti hyvin vähän tietoa, millaiset tekijät vaikuttavat vammaisten opiskelijan työllistymiseen tai millaisia tukikeinoja vammaisella työnhakijalla on käytettävissä työelämään siirryttäessä.

Kysely toimi ohjaajien oman osaamisen reflektoinnin välineenä. Lisäkoulutustarpeita kysyttäessä suurin osa vastaajista toivoi ylipäänsä koulutusta ohjauksesta ja työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä. Koulutustarve kohdistui opiskelijan tuen tarpeen tunnistamiseen ja ohjaus- ja tukikeinojen hallintaan. Erityisesti toivottiin koulutusta sellaisten opiskelijoiden kohtaamiseen, joilla on psyykkisiä vaikeuksia tai erilaisia oppimisvaikeuksia.

Kyselyyn annettujen vastauksien hajaantuminen ja yleisellä tasolla olevat toiveet lisäkoulutuksesta kertonevat siitä, että korkeakoulujen ohjaushenkilöstöllä ei välttämättä ole tarkkaa tietoa vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tuen tarpeen tunnistamisesta eikä tukikeinoista. On ilmeistä, että koulun arjessa yksilöllinen opiskelijan ohjaus ja tuki jäävät ajan ja muiden resurssien puutteen vuoksi vähäiseksi. Erityisryhmien työllistymiseen vaikuttavien tekijöiden heikko tunteminen voi johtua siitä, että opiskelijoiden työllistymisen ohjauksen ei katsota kuuluvan osaksi ohjaajan työnkuva.

Esiselvityksen tuloksia tullaan hyödyntämään verkkopalvelun konseptin suunnittelussa ja palvelun sisällön rakentamisessa. Esiselvityksen tuloksista saadaan apua esimerkiksi konseptin palvelulupauksen määrittelyyn ja palvelun käyttäjäryhmien kohdentamiseen. Tuloksien perusteella voidaan määrittää selkeästi palvelun sisältö ja painopisteet. Ohjaajien toiveiden mukaisesti palvelun tulee olla helppokäyttöinen ja ajantasainen. Opinto- ja uraohjauksesta vastaavien henkilöiden lisätiedon tarve on ilmeinen, joten tulevilla verkkopalvelulla voidaan oleellisesti edistää vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden uraohjausta.

Tarinoista voimaa - verkkopalvelu vammaisen opiskelijan työelämään siirtymisen tukena

Esiselvitys opinto- ja uraohjaajien tiedontarpeesta vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjauksessa.

Tarinoista voimaa -hankkeen rahoittajana on Euroopan sosiaalirahasto. Hanketta rahoittaa Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Hanketta koordinoi HY+ ja osatoteuttajia ovat HAMK Ammatillinen opettajakorkeakoulu, Invalidiliitto ry ja Kynnys ry.

Hankkeen tavoitteena on luoda vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien korkeakouluopiskelijoiden työllistymistä edistävä verkkopalvelu. Verkkopalvelusta löytyy tietoa vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä ja tukea ohjausalan ammattilaisille korkeakouluopiskelijoiden opinto- ja uraohjaukseen. Lisäksi palvelusta löytyy opiskelijoiden vertaistarinoita onnistuneista työhön siirtymisistä.

Taustatiedot

Ikä

- 20 – 29 vuotta
- 30 – 39 vuotta
- 40 – 49 vuotta
- 50 – 59 vuotta
- 60 ->

Sukupuoli

- Nainen
- Mies
- Muu

Koulutusorganisaatio, jossa työskentelet

- Ammattikorkeakoulu
- Yliopisto

Maakunta, jonka alueella työskentelet ohjausalan työtehtävissä

- Ahvenanmaa
- Etelä-Karjala
- Etelä-Pohjanmaa
- Etelä-Savo
- Kainuu
- Kanta-Häme
- Keski-Pohjanmaa
- Keski-Suomi
- Kymenlaakso
- Lappi
- Päijät-Häme
- Pirkanmaa
- Pohjanmaa
- Pohjois-Karjala

Pohjois-Pohjanmaa
Pohjois-Savo
Satakunta
Uusimaa
Varsinais-Suomi

Opinto-ohjaajan koulutus

Kyllä
Ei

Muu ohjausalan koulutus

Kyllä, mikä
Koulutuksen laajuus
Ei

Vammaisuuteen tai erityisen tuen tarpeeseen/erityisopetukseen liittyvä koulutus

Kyllä, mikä
Koulutuksen laajuus
Ei

Vammaisuuteen tai erityisen tuen tarpeeseen liittyvä työkokemus

Kyllä
Työkokemuksen määrä vuosina
Ei

Vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien ohjaus koulutus- ja urapoluilla

Millaiseksi arvioit oman osaamisesi vammaisten tai erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tuen tarpeen tunnistamisessa?

huono
tydyttävä
hyvä
erittäin hyvä
en osaa sanoa

Millaista tietoa tarvitsisit tunnistamiseen lisää?

Millaiseksi arvioit osaamisesi vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaamisessa?

huono
tydyttävä
hyvä
erittäin hyvä
en osaa sanoa

Millaisia tietoja ja taitoja tarvitsisit ohjaamiseen lisää?

Millaisista vammoista tai erityisen tuen tarpeista tarvitsisit lisää tietoa opinto- ja uraohjaukseen?

Hahmottamisen, tarkkaavaisuuden ja keskittymisen vaikeudet
Kielelliset vaikeudet (esim. lukivaikeus, dysfasia)
Psyykkiset vaikeudet (esim. mielenterveysongelmat)

Fyysiset pitkäaikaissairaudet (esim. astma, diabetes, epilepsia)
Asperger-oireyhtymä
Liikuntavamma
Kuulovamma
Näkövamma
Muusta, mistä

Millaiseksi arvioit omat tietosi vammaisten tai erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä?

huono
tydyttävä
hyvä
erittäin hyvä
en osaa sanoa

Millaista tietoa tarvitsisit opiskelijoiden työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä?

Millaisia ohjausmenetelmiä käytät korkeakouluopiskelijan opinto- ja uraohjauksessa?

Yksilöohjaus
Pienryhmäohjaus
Vertaisryhmäohjaus
Verkko-ohjaus
Muu, mikä

Onko oppilaitoksella omaa vammaisia tai erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita koskevaa ohjeistusta?

Kyllä ja olen hyödyntänyt sitä
Kyllä, mutta en ole hyödyntänyt sitä
Ei ole

Käytätkö jotakin verkkopalvelua vammaisten tai erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjauksessa?

Kyllä
Ei

Jos vastasit kysymykseen Kyllä, niin mitä verkossa olevia tietolähteitä käytät opiskelijan ohjauksessa?

Duunimentori.fi
Esok.fi
Mielenterveystalo.fi
Opintopolku.fi
Oppimisvaikeus.fi
Te-palvelut.fi
Tietyöelämään.fi
Töissä.fi
Vates.fi
Järjestön tai yhdistyksen kotisivut, mikä/mitkä?
Muu, mikä?

Millaisia haasteita opiskelijan vammaisuus tai erityisen tuen tarve mielestäsi asettaa opinto- ja uraohjaukselle?

Millaista täydennyskoulutusta tarvitsisit vammaisten tai erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden ohjaamiseen?

Millainen tulisi mielestäsi olla vammaisten tai erityistä tukea tarvitsevien korkeakouluopiskelijoiden työelämään siirtymistä tukeva verkkopalvelu?

Kiitos vastauksista!

Uusi verkkopalvelu vammaisen korkeakouluopiskelijan ohjauksen tueksi kehitteillä

Hyvä vastaanottaja!

Tällä kyselyllä pyrimme selvittämään vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien korkeakouluopiskelijoiden ohjaukseen liittyviä käytänteitä ja tulevalle verkkopalvelulle asetettavia toiveita ja odotuksia.

Kysely liittyy **Tarinoista voimaa – verkkopalvelu vammaisen opiskelijan työelämään siirtymisen tukena** -hankkeeseen, jonka tavoitteena on luoda vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien korkeakouluopiskelijoiden työllistymistä edistävä verkkopalvelu. Verkkopalvelusta löytyy opiskelijoiden vertaistarinoita onnistuneista työhön siirtymisistä, tietoa vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien työllistymiseen vaikuttavista tekijöistä sekä tietoa ohjausalan ammattilaisille korkeakouluopiskelijoiden opinto- ja uraohjauksen tueksi. Hanketta koordinoi HY+ ja osatoteuttajina toimivat HAMK Ammatillinen opettajakorkeakoulu, Invalidiliitto ry ja Kynnys ry.

Kysely osoitetaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opinto- ja uraohjauksesta vastuussa oleville henkilöille, joiden yhteystiedot on kerätty yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ulkoisilta kotisivuilta. Varmistaaksemme tulevan verkkopalvelun mahdollisimman suuren hyödyn opiskelijoille ja ohjaushenkilöstölle, toivomme teidän jakavan linkkiä organisaatiossanne eteenpäin kaikille opinto- ja uraohjauksesta vastaaville henkilöille.

Linkki kyselyyn: <https://www.webpolsurveys.com/S/ED6652888D9F6796.par>

Toivomme vastauksia 28.4.2017 mennessä.

Lisätietoja hankkeesta ja kyselystä:

Anna Alftan, HAMK Ammatillinen opettajakorkeakoulu, anna.alftan@hamk.fi

Liisa Rentola, HAMK Ammatillinen opettajakorkeakoulu, liisa.rentola@hamk.fi

Kiitos jo etukäteen vastauksista!

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

